

УДК 005.95:338.48

Винничук Р.О., к.е.н., Склярук Т.В., к.е.н.

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ НЕОБХІДНОСТІ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Vynnychuk R.O., Ph.D., Sklyaruk T.V., Ph.D.

THE BASIC PREMISE OF NECESSITY TO IMPROVE QUALITY OF TOURISM SPECIALISTS EDUCATION IN UKRAINE

Геополітичне, кліматичне та культурно-історичне становище України зумовлює активізацію інтеграційних процесів туристичної сфери. На сучасному етапі стрімкого розвитку світових глобалізаційних процесів, спостерігається тенденція до зміни основних світоглядних та ціннісних характеристик суспільства. Всі сфери життєдіяльності зазнають значних трансформацій, що зумовлене цілою низкою чинників: розвиток комп'ютерних технологій, зростання значення інформації, кризові процеси та явища, геополітичні та економічні зміни тощо. Для України ці чинники мають особливий вплив, зважаючи на системну політичну та економічну кризу в країні, а також особливості української ментальності. Прагнення до участі у наднаціональних установах та організаціях, а також до членства у європейській спільноті, стимулює українські підприємства до розвитку та покращення конкурентних позицій на ринку. В цьому контексті, туристична сфера може стати основним рушієм до позитивних змін та становлення іміджу нашої країни у світовому економічному просторі. Участь туристичних організацій у міжнародній співпраці вже сьогодні активно розвинута, оскільки сама природа туризму передбачає таку взаємодію.

В контексті ратифікованої між Україною та Європейським Союзом угоди, значна увага повинна приділятися Главі 16 «Туризм» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво». Імплементация положень цієї глави може покращити конкурентоспроможність туристичного ринку України, а також посприяти розвитку українського турпродукту та підвищення якості туристичних послуг. В рамках заходів, які має проводити держава, зокрема, передбачено розроблення національних стандартів у сфері туризму та наближення їх до європейського рівня; адаптація законодавчої бази; встановлення загальних правил щодо турпродуктів; забезпечення зобов'язань туристичних операторів та агентів перед своїми споживачами та державою. Проте, не лише міжнародні угоди з великими світовими операторами, перевізниками чи готельними ланцюгами, не лише участь у різноманітних туристичних виставках і ярмарках, не лише досвід проведення потужних культурних та спортивних заходів, накладають свій відбиток на глобалізацію українського туризму в широкому сенсі слова. Є низка проблем, які потребують термінового втручання та оперативного вирішення як на державному рівні, так і на рівні пересічного громадянина. Це і недосконала законодавча база, і незадовільний стан туристичної інфраструктури, і культура споживання та надання послуг. Особливо гостро в цьому контексті постає питання туристичного персоналу, не лише кваліфікованого і компетентного, а й ціннісно орієнтованого: зацікавленого створювати якісний туристичний продукт, який характеризуватиме український туризм з позитивного боку.

Інтеграційні процеси українського туризму характеризуються такими ознаками: активний в'їзний та виїзний туризм, співпраця з туроператорами в інших країнах, відкриття в Україні готелів світових готельних ланцюгів тощо. Розуміємо, що процес інтеграції туристичного ринку України в світову туристичну спільноту є на стадії

розвитку, і в умовах нестабільності української економіки державі та туристичним організаціям необхідно прикладати максимальних зусиль для формування міцної системи міжнародної співпраці в туризмі. На це впливає багато чинників, зокрема рівень інтелектуалізації економіки, оскільки, говорячи про туризм, слід звернути увагу на значну частку людського капіталу в створенні та реалізації туристичного продукту. Тому ключовим чинником зростання конкурентоспроможності туристичної сфери є працівники, які тут працюють. В Україні середньооблікова кількість штатних працівників суб'єктів туристичної діяльності у 2011 році склала 14411 осіб, а у 2013 році цей показник зріс до 15349 осіб, з них лише 40% працівників мають вищу або середню спеціальну освіту у сфері туризму, що є негативною тенденцією, зумовленою в тому числі недосконалістю рівня туристичної освіти в Україні. В проекті Концепції Державної цільової програми розвитку туризму і курортів на 2011–2015 роки серед десяти чинників виникнення проблем вітчизняної сфери туризму та курортів вказано на «недосконалу систему підготовки фахівців у цій сфері, що не відповідає критеріям і стандартам якості європейської системи освіти». За прогнозами WTTC, до 2022 р. загальна чисельність зайнятих в українській індустрії подорожей і туризму складе 1,156 млн осіб (6,5% від загальної зайнятості). Незважаючи на зростаючу кількість навчальних закладів, які спеціалізуються на підготовці фахівців з туризму, потреби туристичного ринку в фахівцях різної кваліфікації, за експертними оцінками, забезпечуються лише на 55%. Дефіцит кваліфікованих гідів-супровідників складає 70%. При цьому випускники туристичних спеціальностей не завжди можуть знайти роботу, яка б їх задовольняла.

Процес становлення туристичного ринку в Україні протягом періоду 2000-2014 років в Україні зумовив, з одного боку, швидке насичення ринку туризму, збільшення кількості туристичних організацій, якісних та кількісних показників їхньої діяльності. З іншого, останнім часом на туристичному ринку України має місце високий ступінь мінливості ринкової ситуації в умовах економічної кризи, суттєві сезонні коливання попиту на туристичні послуги, посилення конкуренції, обмеженість ресурсів і таке інше, що призводить до виникнення складних управлінських проблем на туристичних підприємствах. Незважаючи на існуючі кризові явища, які в майбутньому впливатимуть на попит та використання пропозицій на туристичному ринку, експерти прогнозують перспективу подальшого розвитку сфери туризму. Що стосується тенденцій туризму 2015-2016 років, то спостерігається невтішна картина для цього ринку, а саме спад обсягів туристичних потоків, зокрема виїзного туризму від 30% до 40% порівняно з минулим періодом. На таке падіння впливає низка чинників політичного та економічного характеру, зокрема: нестабільність національної валюти, що призводить до зростання вартості турів для українців майже вдвічі; зниження купівельної спроможності середньостатистичного громадянина; проведення військових дій на сході України, що спричиняє невпевненість населення у майбутньому, а отже й вимушене заощаджування коштів тощо. Основною метою в сучасних умовах туристичні оператори вбачають не лише збереження прибутків, а й забезпечення стабільного складу трудових колективів. Криза також має конструктивні аспекти, а саме: зростання якості обслуговування клієнтів, збільшення часу на навчання та розвиток працівників, систематизація досвіду та знань організацій.

Рівень конкуренції на туристичному ринку; висока залежність якості туристичного продукту від кваліфікації та компетенцій працівників; вищий, порівняно з іншими галузями, вплив людського фактора на задоволення споживачів – все це спричиняє необхідність пошуку сучасних методів, форм, напрямів та ефективних інструментів підготовки фахівців туристичної сфери. Особливої уваги потребує розроблення не лише теоретичних, а й практичних рекомендацій, спрямованих на вирішення вищеписаних проблем.